

Regionala skogsprogram i Finland

En översikt

Oktober 2020

Emilia Barsk

Sammanfattning

Framtagandet av regionala skogsprogram i Finland började år 1997 och har sedan dess formulerats i växelverkan med det nationella programmet. Utformningen av de regionala skogsprogrammen sker i Regionala Skogsråd som består av högst 15 medlemmar med varsin suppleant. Dessa representerar offentlig förvaltning, skogsnäring och civilsamhälle, och väljs beroende på landskapets särdrag och förutsättningar. Det finns totalt 14 skogsråd, ett för varje landskap i Finland.

Skogsråden har arbetsgrupper som fokuserar på varsin aspekt av de skogliga värdena. Dessa är Wood (skogsnäringar), Non-Wood (rekreation, bland annat) och Environment (miljö). I dessa grupper sitter sällan motstridiga intressen, men deras resultat behandlas i slutändan även i skogsrådet.

Jämfört med de svenska regionala skogsprogrammen, råder en högre grad av uniformitet mellan de regionala processerna i Finland. Det gäller bland annat tidsramar, arbetsprocesser, utformningar av programdokument och utvärderingar.

Innehållsförteckning

Inledning	1
De regionala skogsprogrammets utformning och uppdrag	1
<i>En kort historik</i>	1
<i>Landskapens skogsråd</i>	2
<i>Deltagande intressenter</i>	2
<i>Finansiering</i>	3
<i>Processen och produkten</i>	4
<i>Åtgärder i urval</i>	5
Jämförande analys med Västerbottens regionala skogsprogram	6
Källförteckning	8

Inledning

Nationella skogsprogram har i nästan två decennier varit ett av de främsta policyinstrumenten för att främja hållbart skogsbruk och hållbara produkter, inklusive energi, från skogsråvaror (Tikkanen et al 2016, 61). Konceptet kan spåras till Intergovernmental Panel on Forests (IPF), en tillfällig grupp under FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD). Från och med 1997 har nationella regeringar skapat skogsprogram i enlighet med IPF:s principer (Humphreys 2004: 14). Dessa principer innefattar bland annat integrering med områden utanför skogssektorn samt partnerskap och deltagande. Därutöver följer programmen ingen gemensam mall, utan varierar stort i utformning (FAO 2012). Ett land som tidigt sjösatte sina skogsprogram var Finland som påbörjade framtagandet av sina första regionala skogsprogram redan år 1997. Sedan dess har programmen och arbetsprocesserna förändrats och utvecklats, men samverkan mellan skogens olika intressenter är ständigt central.

De finska skogsprogrammen baseras, i likhet med de svenska, på frivillighet från de skogliga aktörernas sida. Det innebär att aktivering av olika intressen, samarbetsvilja och kompromisser dem emellan är ständiga utmaningar som är nödvändiga att hantera. Därmed kan de finska skogsprogrammen vara en källa för inspiration och lärande av framgångar och misstag för Västerbottens regionala skogsprogram.

Syftet med denna rapport är att skapa en översikt av det system som används för de finska motsvarigheterna till regionala skogsprogram, hur de organiseras, arbetar och finansieras. En lista med olika åtgärder som gjorts i de finska programmen för att illustrera hur de arbetat för att nå målen i sina program redovisas också. Avslutningsvis görs en jämförelse med Västerbottens regionala skogsprogram.

De finska regionala skogsprogrammets utformning och uppdrag

En kort historik

År 1996 lagstodgades de regionala skogscentralernas ansvar för att utveckla regionala målprogram i samverkan med intressenter i varje landskap. De första regionala målprogrammen färdigställdes 1997–1998 och därefter skapades ett nationellt skogsprogram som tog dessa i beaktande. Efter år 2000, då det första nationella programmet var fastställt, fick de regionala skogscentralerna i uppgift att anpassa de regionala programmen efter det nationella.

2001 etablerade Jord- och skogsbruksministeriet de regionala skogsråd som än idag är de centrala forumen för samverkan inom skogsrelaterade frågor. Ett relativt stort antal intressenter, 20–30 stycken, fick i uppgift att inom råden delta i skogscentralens förberedelse, implementering och utvärdering av det regionala skogsprogrammet, som det nu hade börjat kallas (Tikkanen 2018, 90–91).

2011 kom landets 13 regionala skogscentraler att slås ihop till en, det som idag heter den Finska Skogscentralen. För att behålla ”bottom up”-perspektivet fick varje landskap en rådgivande kommitté som övertog beslutanderätten över de regionala skogsprogrammen. Denna utveckling innebar ingen större förändring för skogsrådets roll i arbetet, utan det kan vi se först 2014, då även Skogscentralens regionala kommittéer avvecklades och skogsråden övertog ansvaret för skogsprogrammen. Rådets storlek begränsades då också till 15 personer (Tikkanen 2018, 93).

De regionala och det nationella skogsprogrammet formuleras i växelverkan. Målen från det nationella programmet, som formats av internationella överenskommelser, tas i beaktande på regional nivå och de regionala programmen tillför i sin tur informationsunderlag om mål och möjligheter i landskapens skogar till det nationella programmet (Tikkanen 2016, 62).

Landskapens skogsråd

Enligt 6§ i lagen om Finlands skogscentral ska skogsprogrammen på regional nivå utarbetas av Landskapets skogsråd, ett råd sammansatt av aktörer med olika intressen inom skogen. Skogscentralen tar fram ett förslag på sammansättning av råden för varje landskap, vilket sedan ska godkännas av Jord-och skogsbruksministeriet. Ministeriet utser skogsråden för en fyraårig mandatperiod i taget (Lagen om Finlands skogscentral 6§). Det finns 14 skogsråd, ett för varje Landskap.¹ De nuvarande skogsråden påbörjade sitt uppdrag 2019 och har följande uppgifter:

- De regionala skogsråden främjar det regionala samarbetet mellan de skogsbaserade näringarna och skogssektorn.
- Skogsråden skriver regionala skogsprogram i brett samarbete samt följer och främjar verkställandet av dem i samarbete med andra aktörer på området.
- Skogsråden drar upp linjerna för hur finansieringen av hållbart skogsbruk ska riktas in på området och tar vid behov ställning till program och planer som är viktiga för skogssektorn.
- Skogsråden upprätthåller skogsbrukets synlighet och relevans och tar initiativ i samband med utvecklandet av näringar som bygger på skogen.

Skogsråden består av högst 15 medlemmar med varsin suppleant, vilka representerar offentlig förvaltning, skogsnäring och civilsamhälle. Medlemmarna väljs beroende på landskapets särdrag och förutsättningar (Skogscentralen c).

Deltagande intressenter

Landskapens skogsråd består av personer ur olika företag och organisationer med intressen inom skogen. Uppsättningen av intressenter är likartad i de flesta skogsråd. Besöksnäringen är bättre representerad i de nordligaste landskapen, och i ett av råden är även media representerad

¹ Finland består av 18 landskapsförbund, exklusive Åland, men Egentliga Finland och Satakunta, Kymmenendalen och Södra Karelen samt Päijänne-Tavastland och Egentliga Tavastland har skrivit gemensamma program.

(Pelkonen, 2017; 31). Representanterna i skogsråden är förtroendevalda och får ersättning för resor, traktamenten och övriga kostnader som uppstår i samband med skogsrådets möten.²

I en studie från 2010 om arbetet i de tre nordligaste skogsråden konstaterades att skogsrådsrepresentanterna i regel var nöjda med sammansättningen av skogsråden. De minst nöjda var miljöorganisationernas representanter, som menade att skogsrådet i princip var ett nätverk av skogsindustriella representanter och representanter för regional utveckling som sympatiserade med industrin, och att skogsråden försetts med en miljörepresentant för syns skull (Saarikoski et al 2010, 352). I flera landskap har man försökt att även inkludera allmänheten i arbetet. Detta har enligt Saarikoski, trots upprepade försök med öppna hearings, inte lyckats. Allmänheten har inte visat något intresse att delta, och skogsråden har varit skeptiska till värdet av enskilda individers åsikter om ett brett, generellt och strategiskt program (Saarikoski et al 2010, 355).

I en studie från 2009 undersöktes vad intressenterna ansåg vara tillräckligt deltagande i skogsprogrammen. De olika aktörerna var ense om vikten av ett förbättrat samarbete aktörerna emellan och användningen av olika intressenters expertis. Det rådde även enighet kring att inkluderingen av allmänheten i processen inte var av största vikt. De största oenigheterna handlade om huruvida skogsbrukets aktörer skulle ha mer att säga till om än andra, hur man skulle se på mål för skyddade skogar, samt hur viktigt det är att arbetet är förenligt med vetenskaplig information (Kangas et al 2009, 217). Detta kan förstås som att aktörerna har olika uppfattningar om vad som utgör vetenskaplighet (Kangas et al 2009, 219).

Finansiering

Skogsråden har inga egna medel att dela ut, men ställer upp de satta målen branschvis, räknar ut behovet av finansiering samt andelen Kemera-medel³ som delas ut till branscherna inom landskapet (Metsäkeskus 2016, 42). De åtgärder som kan få Kemera medel är (Skogscentralen b):

- Tidig vård av plantbestånd
- Vård av ungskog
- Hopsamling av klenträäd
- Skogsvägar
- Vård av torvmarksskog
- Vitaliseringsgödsling av skog
- Miljöstöd
- Vård av skogsnaturen

² Personlig kommunikation, Tjänsteperson, Skogscentralen södra serviceområdet, 2020. E-mail 28 oktober

³ Kemera-medlen är ett statligt stöd till privata skogsägares skogsvård.

Vissa skogsråd har även räknat in METSO-medel i sina planer.⁴ Ansökan om finansiering görs även genom diverse EU- finansierade utvecklingsprojekt såsom ERUF, ESF och LIFE. Skogsprogrammen fungerar till viss del även som styrdokument för myndigheter som beviljar dessa medel. Att ett ändamål är omnämnt i ett skogsprogram ger tilläggspoäng vid ansökningar av medel.⁵

Därutöver bidrar verksamheterna och organisationerna med egna medel till vissa av åtgärderna. Exempelvis i Kajanaland var andelen av organisationernas egenfinansiering 10–20 procent (Metsäkeskus 2016b).

Processen och produkten

De regionala skogsprogrammen är utvecklingsplaner på landskapsnivå som formas av landskapens utvecklingsbehov och strävar efter att förena ekonomiska, ekologiska och sociala mål (Skogscentralen a). De regionala skogsprogrammets mål inkorporeras i den nationella skogsstrategin, vars mål för perioden 2019–2025 är (Jord- och skogsbruksministeriet):

1. Finland är en konkurrenskraftig omvärld för skogliga affärsfunktioner
2. Skogsbranschen och dess strukturer förnyas och diversifieras
3. Skogarna används på ett aktivt, mångsidigt och ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbart sätt

Arbetet inom skogsrådet struktureras upp av en tjänsteman på Skogscentralen, vanligtvis en näringslivschef eller områdesdirektör. Dessa sätter igång arbetsgrupperna, kontaktar experter för att skriva sakkunnigtexter och sammanställer programdokumentet. Under processens gång utförs workshopar, nätundersökningar, webbpöler och seminariedagar.⁶ Varje skogsråd har tillsatt arbetsgrupper för att fokusera på varsin aspekt av de skogliga värdena. Dessa är Wood (skogsnäringar), Non-Wood (rekreation) och Environment (miljö). Uppsättningen av representanter i dessa grupper är oftast homogena, det vill säga att motstridiga intressen sällan sitter i samma grupp, utan organisationerna fördjupar sig i sina egna områden. Resultaten av dessa gruppers arbeten måste dock godkännas i skogsrådet, där förslagen jämkas parterna emellan.

Det är inte lätt för motstridiga intressen att kompromissa om en fyraårig plan för skogens utveckling, och ibland lyckas de inte. En faktor som pekats ut som viktig för en lyckad samverkan är socialt kapital. En jämförande studie från 2012 visade att en positiv cirkel av socialt kapital ledde till att Sydvästra Finlands skogsråd lyckades diskutera intressekonflikterna sakligt och komma överens om ett gemensamt skogsprogram. I Birkaland, å andra sidan, lyckades man inte. En bakomliggande orsak till de olika miljöerna i skogsråden var att de

⁴ METSO är en handlingsplan för att skydda skogarnas biologiska mångfald i södra Finland. Handlingsplanen grundar sig på frivillighet från skogsägarnas sida och erbjuder dessa en ersättning för att skydda sin skog permanent eller i begränsad tid, eller genom att utföra naturvårdsåtgärder (METSO 2019).

⁵ Personlig kommunikation. Tjänsteperson Skogscentralen södra serviceområdet, 2020. E-mail 28 oktober

⁶ Ibid

huvudsakliga motståndarna, skogsindustrin och miljöorganisationerna, hade upplevt ett gott samarbete i andra sammanhang tidigare i Sydvästra Finland, medan relationen i Birkaland hade varit infekterad en lång tid. En alltför konfliktfylld miljö i skogsrådet resulterade i att de skogsindustriella aktörerna använde påverkanskanaler utanför rådet för att få sin vilja igenom, vilket ytterligare skadade legitimiteten i skogsrådets arbete (Saarikoski, Åkerman & Primmer 2012; 679)

Enligt en officiell rapport från 2017, upplever deltagarna i skogsråden arbetet som ”gammalmodig byråkrati” där det var svårt att frammana kreativitet och nya idéer. Någon sorts nätbaserad arbetsmodell efterfrågades. Som en deltagare formulerade det: ”Landskapets skogsråd upplevs främst som Skogscentralens ingång till resten av världen” (Pelkonen, 2017;31).

Åtgärder i urval

Åtgärderna som riktas till skogsnäringarna syftar i de flesta fall till att öka virkesproduktionen. Flera av dessa handlar om informationsspridning och uppmuntran av aktörer. Privata, enskilda skogsägare uppmanas till att göra åtgärder i sina skogar genom att informeras om skötselbehov av ungskogar och möjligheter för avverkning utifrån den information Skogscentralen sammanställer (Suomen Metsäkeskus 2016c; 20-21 och 2016d; 19). Man utför även informationssatsningar för att uppmuntra skogsägare att lämna över skogarna till nästa generation tidigare än man gör i nuläget eller att sälja skogen (Suomen Metsäkeskus 2016c; 25). Man har även identifierat allmänhetens negativa attityder mot skogsnäringarna som en begränsning och informationssatsningar för att påverka detta har utförts. För att uppmuntra till ökat träbyggande har man även anordnat en kommunturné där lokala beslutsfattare informeras om träbyggande (Suomen Metsäkeskus 2018b).

När det kommer till Non Wood-aktörerna, lyfts vikten av att utveckla samverkanskanaler mellan dessa och skogsägare (Suomen Metsäkeskus 2018a och 2018b). Skogsägarens roll i produktionen av naturprodukter behandlas även genom UUTU-projekt, som producerar kunskap kring skogsåtgärders påverkan på andra värden i skogen (Metsäkeskus u.å b). Man strävar också efter att utveckla barns och äldre personers relation till skogen. Man ser även möjligheter för andra sektorer såsom vården, socialtjänsten och fritidspedagogiken, att nyttja skogen för sina ändamål (Suomen Metsäkeskus 2016a;10). “Utmaningar”, till exempel i syfte att öka plockandet av bär och svamp är något som använts för att engagera allmänheten (Metsäkeskus 2018a).

Miljöåtgärderna riktas främst mot skogsägarna och deras brukande av sin skog. Gemensamma utbildningar för skogsplanerare, utförare av skogsåtgärder och kommunala beslutsfattare arrangeras för ett större samförstånd kring miljövänliga skogsåtgärder (Suomen Metsäkeskus 2018b). Skogsägarnas förståelse för sina skogars mångfald främjas även genom Monimetsä-projektet som främjar naturvårdsinsatser inom privat skogsbruk (Suomen Metsäkeskus 2018a). Exempelvis tas olika e-material fram för skogsägare (Metsäkeskus u.å a). Genom riktad information till skogsägare om passande avsättningsområden på deras marker försöker man

skapa förutsättningar för att Metso-programmets resurser kan utnyttjas till fullo (Suomen Metsäkeskus 2018a).

Gemensamt för de flesta regionala skogsprogram är att man identifierat internetbaserade tjänster som outnyttjade resurser. Det gäller marknadsföring via sociala medier, digitala karttjänster för att snabbt lokalisera brister på exempelvis vandringsleder, samt kostnadseffektiva utbildningar i form av webinarier (Suomen Metsäkeskus 2018b). Metsään.fi är en kostnadsfri e-tjänst för skogsägare och entreprenörer. Den skapas av Skogscentralen och finansieras av Jord- och skogsbruksministeriet. Utvecklingen av den här tjänsten för att bättre möta aktörernas behov, även Non Wood-aktörernas, är en önskan som uttryckts i många av de regionala skogsprogrammen.

Jämförande analys med Västerbottens regionala skogsprogram

En viktig skillnad, som kan skapa förvirring i en jämförande analys, är den mellan benämningar. I Finland är det som kallas ”skogsprogrammet” produkten av arbetet som gjorts inom landskapens skogsråd; ett måldokument och åtgärder för att nå dessa. I Västerbotten avser skogsprogrammet istället hela processen med skrivandet av de vägledande dokumenten och utförandet av åtgärderna. För enkelhetens skull kommer motsvarande i Finland kallas för regionala processer.

Jämfört med de svenska regionala skogsprogrammen, råder en högre grad av uniformitet mellan de regionala processerna i Finland. Det gäller bland annat tidsramar, arbetsprocesser, utformningar av programdokument och utvärderingar. Dessa aspekter kan variera mellan de svenska programmen. En anledning till det kan vara de ansvariga myndigheterna. Den finska Skogscentralen har ett lagstadgat ansvar för skogsråden i hela landet, medan ansvaret för Västerbottens regionala skogsprogram delas mellan Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och Regionen. Möjligtvis ställer även rollen som underlag för de nationella strategin högre krav på att de finska regionala programmen ska vara lätta att jämföra.

I båda länderna är samverkan en central del av framtagandet av programmen och strategierna, men sättet aktörerna kopplas till processerna skiljer sig åt. I Västerbotten har intressenter från olika branscher och föreningar fått möjligheten att bidra med sina kunskaper, både i framställningen av temarapporterna och som remissinstanser för strategidokumentet och handlingsplanen. Personerna som representerar olika företag och organisationer är inte nödvändigtvis desamma genom hela processen. I Finland, å andra sidan, är det en fast grupp av intressenter som är med under hela den fyraåriga arbetsprocessen. Dessa är valda på personliga mandat, vilket innebär att aktörerna har ett faktiskt gemensamt ägande av processen. Syftet med skogsråden är även att ha en bred representation av intressen, vilket innebär att aktörerna har en garanterad plats vid förhandlingsbordet oavsett vilken aspekt av skogen som diskuteras. Samtidigt kan det vara värt att lyfta att inkludering hänger tätt samman med exkludering, och en fast grupp av representanter utesluter övriga aktörer.

Likt de svenska regionala skogsprogrammen bygger de finska på frivillighet från intressenternas sida. Skogsrådet kan inte tvinga skogens aktörer till åtgärder mot deras vilja, utan utförandet är beroende av att aktörerna åtar sig att genomföra vissa åtgärder. Skogsråden gör dock uträkningar av hur mycket medel som måste avsättas för att åtgärderna ska kunna genomföras. Detta innebär att aktörerna redan vid antagandet av programmet har ansett åtagandet som rimligt. I Västerbottens skogsprogram löses finansieringen istället etappvis.

Källförteckning

FAO, 2012, *NFP Principles*, <http://www.fao.org/forestry/nfp/74079/en/> (Hämtad 20-10-2020)

Finlands Skogscentral a, *De regionala skogsprogrammen*, Metsakeskus.fi
<https://www.metsakeskus.fi/sv/de-regionala-skogsprogrammen> (Hämtad 16-09-2020)

Finlands Skogscentral b, *Kemera-Stöd*, Metsakeskus.fi
<https://www.metsakeskus.fi/sv/kemera-stod> (Hämtad 29-09-2020)

Finlands Skogscentral c, *Landskapens skogsråd*, Metsakeskus.fi
<https://www.metsakeskus.fi/sv/landskapens-skogsrad> (Hämtad 16-09-2020)

Humphreys, David (2004) National Forest Programmes in Europe: Generating policy-relevant propositions for formulation and implementation. In Humphreys, David (ed) *COST Action E19; Forests for Future: National forest Programmes in Europe*,

Jord- och skogsbruksministeriet, *Nationell Skogsstrategi 2025*, mmm.fi
<https://mmm.fi/sv/nss> (Hämtad 16-09-2020)

Kangas, Annika; Saarinen, Ninni; Saarikoski, Heli; Leskinen, Leena; Hujala, Teppo; Tikkanen, Jukka; 2009. Stakeholder perspectives about proper participation for Regional Forest Programmes in Finland. *Forest Policy and Economics* 12(3) s. 213-222

Lag om Finlands skogscentral 6.5.2011/418
<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110418#L2P6>

METSO, 2019. *METSO- Handlingsprogrammet för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland*, Metsonpolku.fi
<https://www.metsonpolku.fi/sv-FI/METSOhandlingsplanen> (Hämtad 29-09-2020)

Pelkonen, Paavo (2017) *Suomen Metsäkeskusta, Metsänhoitoyhdistyksiä ja Metsätietojärjestelmää Koskevien Lainsäädäntöuudistusten Vaikutukset ja Tavoitteiden Toteuttaminen – Arviointiraportti* [Effekterna av lagförändringar rörande Finlands Skogscentral, skogsvårdsföreningar och skogsdatasystem samt uppfyllelsen av målsättningar- Bedömningsrapport]
https://mmm.fi/documents/1410837/1504826/171102_Pelkosen_raportti.pdf/849f5f53-410a-4572-b243-a9117c8b2564/171102_Pelkosen_raportti.pdf.pdf

Suomen Metsäkeskus u.å a, *Monimetsä-Hanke*
<https://www.metsakeskus.fi/monimetsa-hanke> (Hämtad 15-10-2020)

Suomen Metsäkeskus, u.å b, *Uusia tuotteita metsästä* <https://www.metsakeskus.fi/uusia-tuotteita-metsasta> (Hämtad 15-10-2020)

Suomen Metsäkeskus 2016a, *Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäohjelma 2016.2020* [Södra och Mellersta Österbottens skogsprogram 2016-2020]
<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/smk-alueellinen-metsaohjelma-etela-ja-keski-pohjanmaa.pdf>

Suomen Metsäkeskus 2016b, *Kainuun metsäohjelma 2016-2020* [Kajanalands skogsprogram 2016-2020]

Suomen Metsäkeskus 2016c, *Lounais-Suomen metsäohjelma 2016-2020* [Sydvästra Finlands Skogsprogram 2016-2020]

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/smk-alueellinen-metsaohjelma-lounais-suomi.pdf>

Suomen Metsäkeskus 2016d, *Pohjois-Pohjanmaan metsäohjelma 2016-2020* [Norra Österbottens skogsprogram 2016-2020]

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/smk-alueellinen-metsaohjelma-pohjois-pohjanmaa-v3.pdf>

Suomen Metsäkeskus 2018a, *Lounais-Suomen metsäohjelma, toimenpiteiden päivitys* [Sydvästra Finlands skogsprogram, uppdatering av åtgärder]

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/amo-toimenpiteiden-paivitys-lounais-suomi.pdf>

Suomen Metsäkeskus, 2018b, *Pohjois-Pohjanmaan metsäohjelma, toimenpiteiden päivitys* [Norra Österbottens skogsprogram, uppdatering av åtgärder].

<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/amo-toimenpiteiden-paivitys-pohjois-pohjanmaa.pdf>

Saarikoski, Heli; Tikkanen, Jukka; Leskinen, Leena (2010) Public Participation in Practice-Assessing Public Participation in the Preparation of Regional Forest Programs in Northern Finland. *Forest Policy and Economics* 12(5) s.349-356

Saarikoski, Heli; Åkerman, Maria och Primmer, Eeva, 2012. The Challenge of Governance in Regional Forest Planning: An Analysis of Participatory Forest Program Processes in Finland. *Society & Natural Resources* 25(2012) 667-682

Tikkanen, Jukka; Hujala, Teppo; Kurttila, Mikko, 2016. Potentials of collaborative decision support methodologies to enhance reconciliation of competing forest uses—An action research on Regional Forest Programme in Finland. *Land Use Policy* 55(2016). 61-72

Tikkanen, Jukka 2018. Participatory turn- and down-turn - in Finland's regional forest programme process, *Forest policy and economics*, 89(2018) 87-97